

101 BIBELHACKS

101 BIBELHACKS

**PRAKTISKA RÅD SOM KAN GÖRA DIG
TILL EN BÄTTRE BIBELLÄSARE**

JONAS DAGSON

101 BIBELHACKS

© Jonas Dagson och XP Media

Illustrationer: Jonas Dagson

Sättning: Esa Tantt

Omslag: Simon Jannerland

Samtliga bibelcitater är hämtade från
Svenska Folkbibeln 2015 där annat ej anges.

XP Media

Box 4

247 27 Genarp

www.xpmedia.org

08-7412601

Tryckt i Tallinn 2024

ISBN 978-91-986731-3-5

Innehåll

FÖRORD	9
INTRODUKTION	
Hack 1: Nehemja ger en modell för bibelläsning	12
BIBELSYN	
Hack 2: På vilket sätt har Gud gett oss texten?	14
Hack 3: Vad innebär det att Bibeln är "utandad av Gud"?	15
Hack 4: Vilka är de rätta böckerna i Bibeln?	16
Hack 5: Har vi de rätta böckerna i Gamla testamentets kanon?	17
Hack 6: Har vi de rätta böckerna i Nya testamentets kanon?	18
Hack 7: Hur vet vi att texten i Bibeln är den rätta texten (I)?	19
Hack 8: Hur vet vi att texten i Bibeln är den rätta texten (II)?	20
Hack 9: Hur ska vi se på kapitelindelningen i Bibeln?	21
Hack 10: Hur ska vi se på versindelningen i Bibeln?	22
Hack 11: Vad ska vi säga om apokryferna?	23
Hack 12: Några ord om bibelläsarens ansvar	24
LITE OM BIBELTOLKNINGENS HISTORIA	
Hack 13: Några allmänna kategorier av tolkningsmetoder	26
Hack 14: Historisk bibeltolkning (I): Apostlarnas syn på bibeltolkning	27
Hack 15: Historisk bibeltolkning (II): Bibelns fyra allegoriska nivåer	28
Hack 16: Historisk bibeltolkning (III): Augustinus syn på bibeltolkning	29
Hack 17: Historisk bibeltolkning (IV): Reformationen	30
Hack 18: Historisk bibeltolkning (V): Naturalistisk tolkning	31
Hack 19: Historisk bibeltolkning (VI): Neoortodox tolkning	32
Hack 20: Historisk bibeltolkning (VII): Pentekostal tolkning	33
Extraläsning: Om konsekvensen av pentekostal bibelsyn	34
Hack 21: Historisk bibeltolkning (VIII): Historisk-grammatisk tolkning	35
ATT STUDERA BIBELN	
Hack 22: Måste man ha en tro för att kunna förstå och tolka Bibeln?	38
Hack 23: Att närma sig Bibelns texter	39
Hack 24: Karaktären av ett ansvarsfullt bibelstudium	40

Hack 25: Vad innebär det att Anden leder oss i studiet?	41
Hack 26: Vilken bibelöversättning ska jag välja?	42
Hack 27: De viktigaste svenska översättningarna	43
Hack 28: Bibelstudiets grundläggande steg	44

ATT OBSERVERA TEXTEN

Hack 29: Vad är en bra observation?	46
Extraläsning: Om att observera: Agassiz och fisken - av en student	47
Hack 30: Tio förhållningssätt när du observera texten	51
Hack 31: Misstag som bibelläsare har lätt att göra	52
Hack 32: Utsätt texten för ett batteri av frågor	53
Hack 33: Tio grundfrågor för varje textavsnitt du studerar	54
Hack 34: Att observera vad som står i texten	55
Hack 35: Genre – Vad är det för slags text jag läser?	56
Hack 36: Litterär struktur (I) – Lär dig hur bibeltexten är uppbyggd	57
Hack 37: Litterär struktur (II) – Några vanliga strukturella mönster	58
Hack 38: Grammatisk struktur (I) – Att identifiera språkets delar	59
Hack 39: Grammatisk struktur (II) – De vanligaste relationsorden	60
Hack 40: Ordstudium (I) – Att försöka förstå ord och uttryck	61
Hack 41: Ordstudium (II) – Hur kan du avgöra betydelsen av ett ord eller uttryck i texten?	62
Hack 42: Ordstudium (III) – Faror att undvika när du gör ordstudium	63
Hack 43: Atmosfär – Att leva sig in i textens atmosfär	64
Hack 44: En språklig och grammatisk analys av en hel bibelbok	65
Hack 45: Att studera Bibeln med tålamod	66

ATT TOLKA TEXTEN

Hack 46: Tio budord för bibeltolkning	68
Hack 47: Ställ tolkningsfrågor till texten	69
Hack 48: Att tolka bibeltexten (I)	70
Hack 49: Att tolka bibeltexten (II)	71
Hack 50: Att tolka bibeltexten (III)	72
Hack 51: Att tolka bibeltexten (IV)	73
Hack 52: Att tolka bibeltexten (V)	74

SPECIALFALL AV TOLKNING

Hack 53: Bibeltexten ska inte tolkas allegoriskt	76
Extraläsning: Exempel på allegorisering – "Jordan, Gilgal och Jeriko"	77
Hack 54: Hur vet jag om en text ska tolkas bokstavligt eller bildligt?	78
Hack 55: Kan en text ha mer än en betydelse?	79
Hack 56: Hur ska vi förhålla oss till tanken på "sensus plenior"?	80
Hack 57: Hur ska vi förstå typologi i Gamla testamentet?	81
Hack 58: Hur ska vi handskas med liknelser?	82
Hack 59: Att läsa de "tråkiga" texterna i Bibeln	83
Hack 60: Att handskas med texter som är svåra att förstå	84
Hack 61: Hur ska jag uppfatta texter om krig och våld?	85
Hack 62: Vad gör jag när bibeltexter tycks motsäga varandra?	86
Hack 63: Vilka löften i Bibeln gäller mig?	87
Hack 64: Hur citerar Nya testamentet texter ur Gamla testamentet?	88
Hack 65: Att se den historiska bakgrunden till en text	89
Hack 66: Bakgrundsfakta om Bibelns värld är till stor hjälp	90

ANDRA FÖRSLAG PÅ HUR DU KAN NÄRMA DIG TEXTEN

Hack 67: Att pröva "Den svenska metoden" för bibelstudium	93
Hack 68: Några akronymer som kanske kan hjälpa dig	94
Hack 69: Lectio Divina – en meditativ läsning	95
Extraläsning: Om konsekvensen av Lectio Divina	96
Hack 70: Att göra en egen parafra	97
Hack 71: Så tar du dig an en hel bibelbok	98
Hack 72: Att läsa Bibeln i ordning	99
Hack 73: Att hitta textens huvudtanke	100
Hack 74: Kraften i att sammanfatta Bibelns budskap	101
Hack 75: Att gripa om hela Guds rådslut	102
Hack 76: Att utforska biblisk teologi	103
Hack 77: Betydelsen av att förstå Bibelns övergripande historia	104
Hack 78: Övergripande teman genom Bibeln	105
Hack 79: Att dela in Skriften i epoker	106

ATT KORRELERA TOLKNINGEN

Hack 80: Att korrelera min tolkning av texten	108
Hack 81: Kraften i att jämföra bibeltexter	109
Hack 82: Hur ska vi förhålla oss till trosbekännelser?	110
Hack 83: Hur ska jag handskas med bibelkommentarer?	111

ATT TILLÄMPA TEXTEN

Hack 84: Vad innebär det att tillämpa Guds ord?	114
Hack 85: Vad är en bra tillämpning av Bibeln?	115
Hack 86: Fyra typer av tillämpningar att sträva efter	116
Hack 87: Hur kan Bibeln vara till nytta i mitt kristna liv?	117
Hack 88: Så växer en kristen karaktär	118
Hack 89: Att tillämpa Gamla testamentet	119
Hack 90: Så kan du forma konkreta tillämpningar	120
Hack 91: Tre aspekter av andlig mognad	121
Hack 92: Några områden där Guds ord talar in i våra liv	122
Hack 93: Att söka ansvarsfulla tillämpningar	123
Hack 94: Hur avgör jag om tillämpningar är tidsbundna?	124
Hack 95: Kan jag tillämpa alla texter på samma sätt?	125
Hack 96: Faror att undvika när du försöker tillämpa texten	126

DET FORTSATTA STUDIET

Hack 97: Tips för att variera din bibelläsning	128
Hack 98: Förslag på fortsatta studier i Skriften	129
Hack 99: Memorering – att lära sig bibeltexter utantill	130
Extraläsning: Förslag på verser att memorera	131
Hack 100: Kännetecken på en genomtänkt predikan	132
Hack 101: Så lyssnar du på en predikan	133
Referenser	135
Register över bibelreferenser	137
Register över personer	142

FÖRORD

Det engelska ordet ”hack” kan översättas med ”knep” eller ”smart lösning”. Ordet har här använts i en vid bemärkelse. Alla 101 punkterna kanske inte kan ses som hacks. Men alla punkterna i boken kan bidra med kunskap, information och förslag om vad det innebär att läsa Bibeln medvetet och ansvarsfullt. I den bemärkelsen hoppas jag att de alla kan bidra – som hacks – till att hjälpa läsaren att bli en mer medveten bibelläsare.

Några av hacksen är hämtade från Steg för steg Studiebibel.

Mölndal maj 2024

Jonas Dagson

INTRODUKTION

-- Hack 1 --

NEHEMJA GER EN MODELL FÖR BIBELLÄSNING

Nehemja har återvänt till Jerusalem efter fångenskapen i Babylon med målet att bygga upp muren runt Jerusalem (Neh 2:2–9). Arbetet med att bygga muren är nu färdigt (Neh 6:15). Det yttre projektet följs därefter av ett inre (Neh 8:1–18). Prästen Esra tar fram bokrollen med Mose lag (Neh 8:1). Vad som följer är som en instruktion för bibelläsare som är lika aktuell i dag som på Nehemjas dagar.

- **Attityd:** Bokstavligen lyfter de upp Guds ord. De reser sig upp (Neh 8:4–5). Det var ett sätt att uttrycka vördnad för Guds ord. För dig och mig handlar det om den attityd vi har när vi närmar oss Bibeln.
- **Bön:** Innan de börjar läsa faller de ner på knä och vänder sig till Gud i bön (Neh 8:6). Att be är både en vädjan till Gud och samtidigt ett sätt att förbereda sitt eget sinne.
- **Läsning:** Så läser de ur bokrollen. Inte en vers eller ett kort stycke, utan i timmar (Neh 8:3). Bibeln är inte en karamellskål där man tar en liten godisbit när det passar. Bibeln läses bäst som man läser böcker i allmänhet, som en sammanhängande berättelse.
- **Uppmärksamhet:** Hela folket lyssnar uppmärksamt (Neh 8:2–3). Att lyssna betyder att vara ivrig att försöka förstå vad det innebär. Det finns en iver, en villighet. De grips av tanken att det som läses är viktigt och de var villiga att anstränga sig för att hänga med.
- **Tolkning:** De som har erfarenhet och kunskap förklarar innebörden av texten. Genom de skriftlärdas utläggning kom folket att förstå (Neh 8:8). Och längre fram står det att de samlades ”för att studera lagens ord närmare” (Neh 8:13).
- **Tillämpning:** Sedan tar de konsekvensen av det som texten talar om. De känner sorg och glädje (Neh 8:9–12) och de väljer att direkt lyda de instruktioner texten ger (Neh 8:13–17).
- **Regelbundenhet:** Så fortsätter de. Esra tar fram bokrollen varje dag och läser mer. Han ”...läste ur Guds lagbok varje dag, från första dagen till den sista. De firade högtiden i sju dagar, och på den åttonde dagen hölls en högtidsförsamling som det var föreskrivet” (Neh 8:18).

BIBELSYN

-- Hack 2 --

PÅ VILKET SÄTT HAR GUD GETT OSS TEXTEN?

Bibeln beskriver sig själv som Guds ord, den är ”utandad av Gud” (2 Tim 3:16–17). Gång på gång används uttryck som ”Så säger Herren” (Jes 43:14), ”Herrens ord kom till mig” (Jer 1:4, Sak 6:9), ”Gud sade” (Jona 4:9) och ”Skriv ner synen” (Hab 2:2).

- **Utandad av Gud:** Att texten är ”utandad...” (2 Tim 3:16) [grekiskans *theopneustos*] innebär att Guds försyn och ledning har förberett och övervakat de mänskliga författarna så att de, genom att Gud använder deras personligheter och livserfarenheter, förts till den punkt där de rätt har kunnat uppfatta Andens maning att sammanställa och skriva ner Guds ord.

- **Gud är ursprunget:** Texten betonar att Gud är Skriftens upphovsman, ”...av Gud” (2 Tim 3:16). Skriften kommer till oss på Guds initiativ och med hans aktiva ingripande som grund.

- **Inspirationen gäller texten:** Paulus markerar att det handlar om ”Hela skriften...” (2 Tim 3:16) [grekiskans *pasa grafē*] som betyder ”all skrift”, ”det nedskrivna”. Grekiskan använde ordet *grafē* för att hänvisa till vilken text som helst, men författarna i Nya testamentet använder det endast om gudomligt inspirerad text. Jesus använder ordet om Gamla testamentet (se Matt 21:42 med citat från Ps 118:22–23). När Paulus skriver till Timoteus syftar han främst på böckerna i Gamla testamentet, men redan på Paulus tid betraktar de kristna några nytestamentliga böcker som del av Skriften (jfr 2 Pet 3:16, 1 Tim 5:18).

- **Författarnas delaktighet:** Författarnas delaktighet förminskar inte textens gudomliga ursprung. Processen av inspiration är större än något som sker bara vid ett enskilt tillfälle. Det innebär att det inte är några problem att författarna har haft hjälp av amanuenser, eller att detaljer lagts till senare av andra, också de under gudomlig inspiration (jfr Jer 36:1–32).

- **Det gäller den ursprungliga texten:** Inspirationen gäller den ursprungliga texten, *autografen*. Den text vi har i dag och de översättningar som görs från den kan alla innehålla brister.

-- Hack 3 --

VAD INNEBÄR DET ATT BIBELN ÄR "UTANDAD AV GUD"?

Att texten är "utandad av Gud" lägger grunden för vår syn på Skriften (2 Tim 3:16–17, 2 Pet 1:21). Uttrycket "utandad" måste uppfattas som en *antropomorfism*, det vill säga att vi tillskriver Gud mänskliga egenskaper för att därigenom förstå hans handlande och karaktär. Att andas är ett uttryck för liv. Att Skriften är utandad betyder att den kommer från den levande Guden. "Om Gud är Skriftens författare, bör vi inte skilja den gudomliga författarens karaktär från karaktären av hans gudomliga Ord" (Matthew Barrett).

- **Bibeln är trovärdig:** "Den gudomliga inspirationen utgör grunden för Bibelns trovärdighet" (Roland Hellsten). Det innebär att Gud inte bara inspirerat Skriften, utan att Skriften också är sann och trovärdig. Skriften avspeglar Guds karaktär (jfr 1 Sam 15:29).

- **Bibeln är vår auktoritet:** Skriften är därmed "det enda ofelbara rättesnöret för tro och liv" (Lausannedeklarationen). Att Bibeln är vår auktoritet innebär att allt som Bibeln lär och bekräftar är ett uttryck för Guds sanning. I Bibeln uppenbarar Gud sin vilja och den är grunden för vår tro och vårt liv. Skriften är den slutliga auktoriteten för lära och liv.

- **Bibeln är ofelbar:** Skriften är "utan fel i allt som den påstår" (Lausannedeklarationen). Att Skriften är ofelbar innebär att den är sann och pålitlig i allt vad den avser att säga. Det innebär att Skriften är utan fel i de ursprungliga manuskripten (jfr 2 Sam 7:28, Joh 17:17). "Bibeln enbart, och Bibeln i sin helhet, är Guds skrivna Ord och är därför ofelbar i autograferna" (Evangelical Theological Society).

- **Bibeln är enhetlig:** Skriften är en "enhet och [har] en inre samstämmighet" (Chicagodeklarationen). Bibeln motsäger inte sig själv. "Summan av ditt ord är sanning" (Ps 119:160).

- **Bibeln störst av alla böcker:** "Bibeln är den största av alla böcker; att studera den är den ädlaste av alla sysselsättningar; att förstå den, det högsta av alla mål" (Charles Ryrie).

-- Hack 4 --

VILKA ÄR DE RÄTTA BÖCKERNA I BIBELN?

Ordet *kanon* kommer av det hebreiska ordet *qaneh* som betyder mätsticka. Det ligger till grund för det grekiska ordet *kanon*. Det kom att överföras till att syfta på de skrifter som identifieras som givna till oss av Gud. ”Kyrkofäderna på 300-talet eKr var de första som använde uttrycket med hänvisning till den auktoritativa samlingen av de heliga Skrifterna” (Encyclopedia Britannica).

Att notera om kanon

Det är inte *processen* att identifiera kanon som gör böckerna till Guds ord. Processen bara bekräftar den inspiration som fanns hos böckerna från början. ”Nya testamentets böcker blev inte auktoritativa för att de inkluderades i en kanonisk lista; tvärtom, kyrkan inkluderade dem i sin kanon eftersom hon redan ansåg dem som gudomligt inspirerade” (F.F. Bruce). Kanon är sluten och inga fler skrifter kan läggas till eller dras ifrån (jfr Hebr 1:1–2, Jud 3 ”en gång för alla”).

Kriterier för att räknas till kanon

- **Apostoliskt ursprung:** Var boken skriven av en apostel eller av någon med nära anknytning till en apostel? Till exempel var Markus amanuens till Petrus (1 Pet 5:13) och Lukas lärjunge till Paulus (2 Tim 4:11).
- **Närhet i tid:** Var boken skriven under apostlarnas tid? Böcker skrivna senare kunde inte komma ifråga, en logisk följd av den första punkten.
- **Förkunnat sund lära:** Var läran som boken eller brevet innehåller sund? Räknades den som renlärig, i enlighet med det som apostlarna sade? Överensstämde läran i boken med vad andra kanoniska böcker undervisade?
- **Brukades boken i den tidiga kyrkan:** Används boken eller brevet i flera (alla) församlingar (jfr Kol 4:16)? Cirkulerar boken bland de troende? Församlingarnas bruk var ett sätt att bekräfta bokens ursprung och tillförlitlighet.
- ”Kyrkan gav oss inte Nya testamentets kanon lika lite som Sir Isaac Newton gav oss tyngdkraften. Gud gav oss gravitationen, genom sitt skapelseverk, och på samma sätt gav han oss Nya testamentets kanon, genom att inspirera de enskilda böckerna som ingår i den” (J.I. Packer).

-- Hack 5 --

HAR VI DE RÄTTA BÖCKERNA I GAMLA TESTAMENTETS KANON?

- **Böckernas eget vittnesbörd:** Gamla testamentet talar om framväxten av en samling skrifter (jfr 2 Mos 24:7, Jos 1:8, 8:30–31, 2 Kung 22:11–13, Neh 8:8–9). Samtliga texter utgår från att det existerar en (växande) samling.
- **Jesus Syraks vishet:** Den apokryfiska boken Jesus Syraks vishet (omkr 190 fKr) talar om de avdelningar bland de judiska skrifterna som kallas Lagen och Profeterna och som redan tycks fått kanonisk status: ”Genom lagen och profeterna och de övriga som följde efter dessa har många stora gåvor kommit oss till del” (Företalet, jfr Luk 24:44).
- **Filon från Alexandria:** Filon (omkr 20 fKr–50 eKr) talar om ”lagarna och... de heliga profeterna, och hymner och psalmer” (De Vita Contemplativa 3:25). Under det första århundradet efter Kristus är det uppenbart att man börjat tala om en kanon.
- **Fjärde Esra:** Den första attesteringen av en judisk kanon på 24 böcker kommer från den apokryfiska boken 4 Esra 14:45 där det står ”[Gud sade]: Gör offentliga de tjugofyra böcker som du skrev först, och låt de värdiga och de ovärdiga läsa dem”.
- **Josefus:** Den judiske historieskrivaren Josefus (omkr 37–100 eKr) är den förste som tydligt urskiljer de kanoniska böckerna.
- **Melito av Sardes:** Melito (omkr 170 eKr) ger oss den tidigaste listan av Gamla testamentets böcker (han hoppar över Ester – vi vet inte om det är avsiktligt eller av misstag).
- **Böckerna i Gamla testamentet:** Gamla testamentet består av 39 böcker (tidigare sas att Gamla testamentet hade 22 eller 24 böcker. Men det är samma text, bara att flera av böckerna senare har delats, tex innehöll Gustav Vasas Bibel (1541) 24 böcker).
- **Den katolska kanon:** Den katolska kanon skiljer sig från den protestantiska sedan man vid kyrkomötet i Trient 1546 bekräftade ytterligare sju böcker och ytterligare text (Tobit, Judit, Första och Andra Mackabeerboken, Salomos vishet, Jesus Syraks vishet, Baruk samt tillägg till Ester och Daniel), totalt 73 böcker.

-- Hack 6 --

HAR VI DE RÄTTA BÖCKERNA I NYA TESTAMENTETS KANON?

- **Nya testamentets eget vittnesbörd:** Paulus citerar i 1 Tim 5:18 både Gamla testamentet (5 Mos 25:4) och Nya testamentet (Luk 10:7) och tillskriver dem båda samma auktoritet ("Skriften"). Nya testamentets texter lästes offentligt (jfr 1 Kor 14:37, Kol 4:16, 1 Tess 5:27, 2 Pet 3:15–16, Upp 1:3,11).
- **Clemens, Ignatius och Polykarpus:** Clemens av Rom (omkr 100 eKr) ger Jesu ord samma status som Gamla testamentet. Ignatius av Antiokia (omkr 110 eKr) talar om en samling Paulusbrev och Polykarpus (omkr 115 eKr) talar om några apostoliska brev som Skriften.
- **Irenaeus svarar Markion:** Under 100-talet träder flera villolärare fram. En av dem, Markion (död 160 eKr) presenterar en bantad kanon (bara delar av Lukas och tio Paulusbrev ingick). Hans tilltag får kraftfulla svar av bland andra Irenaeus som talar om bruket av de fyra evangelierna.
- **Muratoriekanon:** Senare på 100-talet finns en lista på Nya testamentets böcker i den så kallade Muratoriekanon. Några av de icke-paulinska breven saknas. Texten tar avstånd från böcker med villoläror men ett par apokryfiska skrifter ingår.
- **Tertullianus och Clemens:** Tertullianus (omkr 160–225 eKr) insisterar på apostoliskt ursprung för att böcker ska räknas till kanon. Clemens av Alexandria (omkr 150–215 eKr) var först med att kalla Nya testamentets skrifter för "testamente".
- **Origenes av Alexandria:** Origenes klassificerar böckerna i tre grupper: de accepterade (21 böcker), de omdiskuterade (Hebreerbrevet, Jakob, 2 Petrus, 2 och 3 Johannes och Judas) och de förkastade. Denna indelning ligger till grund för samtalen om kanon.
- **Athanasius, Hippo och Kartago:** Den tidigaste listan med 27 böcker kommer från Athanasius (367 eKr). Kyrkomötet i Hippo (393 eKr) och kyrkomötet i Kartago (397 eKr) bekräftar till slut en kanon där ingen bok ska läggas till eller tas bort.
- **Böckerna i Nya testamentet:** Nya testamentet består av 27 böcker. Bibeln totalt: 66 böcker.

-- Hack 7 --

HUR VET VI ATT TEXTEN I BIBELN ÄR DEN RÄTTA TEXTEN (I)?

Vi har inte de ursprungliga handskrifterna (autografer) till Bibelns böcker bevarade. Men det *textkritiska* arbetet handlar om att försöka återskapa texten.

- **Återskapa originalet:** Textkritik är insamlandet, jämförandet och värderandet av de tillgängliga bibliska manuskripten (på originalspråk, i tidiga översättningar och från citat i andra källor) i avsikt att så exakt som möjligt försöka återskapa originalets lydelse. ”Eftersom de ursprungliga autograferna av Bibeln inte längre existerar, är det primära målet med biblisk textkritik att försöka fastställa den exakta formuleringen av den ursprungliga inspirerade texten med så stor noggrannhet som möjligt” (Daniel Wallace).
- **Fortgående process:** Textkritik är en fortgående process, inte minst därför att det fortfarande görs nya fynd av gamla handskrifter och att alla fynd som gjorts ännu inte är analyserade och publicerade.
- **Mängden handskrifter:** Vad gäller Nya testamentet finns det i dag omkring 5 300 grekiska handskrifter katalogiserade, därtill en rad andra källor som citat, lektionarier och tidiga översättningar. Bibeln är den mest väldokumenterade antika skrift som finns. ”Det finns inget klassiskt verk i världen som har en sådan mängd av god textattestering som Nya testamentet” (F.F. Bruce), ”Källmaterialet till Nya testamentets text är mer omfattande än för annan antik litteratur” (Tommy Wasserman), ”Av alla verk som vi har bevarade från den antika världen, är Nya testamentet det mest rikligt attesterade” (D.A. Carson).
- **Mängder med variationer:** Det finns en stor mängd variationer bland texterna då inga av de handskrifter som bevarats är identiska. Totalt finns i de bevarade manuskripten för Nya testamentet över 500 000 textvariationer av en text som består av omkring 140 000 ord. ”Där det finns variation måste det finnas fel i, åtminstone alla varianter utom en, och textkritikens främsta syfte är att skilja de felaktiga varianterna från de sanna” (Fenton Hort).

-- Hack 8 --

HUR VET VI ATT TEXTEN I BIBELN ÄR DEN RÄTTA TEXTEN (II)?

Forskare tittar på handskrifternas ålder och antal. I analysen skiljer man på misstag och avsikt. Man analyserar till exempel variationer som felstavningar, utelämnade ord, utelämnade rader, tillägg, upprepningar, harmoniseringar och teologiska justeringar.

- **Mängden ger tydlighet:** Mängden dokument är grunden för att skapa tydlighet. Ju fler dokument desto bättre utgångspunkt finns det för slutsatser. Bara omkring 0,2 procent av variationerna kan anses ha betydelse. Man talar om fyra kategorier. Textvariationerna är...

- **Varken gångbara eller meningsfulla:** De flesta variationer tillhör denna kategori, omkring 70%. Det handlar till exempel om enkla felstavningar. De är lätta att upptäcka, kommer knappast från originalet och påverkar inte textens betydelse.

- **Gångbara men inte meningsfulla:** Variationerna *kan* vara en del av den ursprungliga texten. **Exempel:** NT-manuskript stavar Johannes namn på två olika sätt, med ett och två "n". Vi vet inte vilket som är rätt, men det påverkar inte textens innebörd.

- **Meningsfulla men inte gångbara:** Variationen påverkar textens betydelse men den kan omöjligt ha varit en del av den ursprungliga texten. **Exempel:** Några ord saknas i Luk 6:22 i *ett enda* dokument. I alla andra dokument finns orden med.

- **Meningsfulla och gångbara:** De variationer som är både meningsfulla och gångbara handlar om några tusen, omkring 0,2%. **Exempel:** I 1 Joh 1:4 skiljer en bokstav "vår glädje" från "er glädje". Båda finns, är möjliga och ändrar betydelsen, men knappast på ett avgörande sätt.

- **Skeptikerns erkännande:** Trots alla dessa variationer skriver en av de främsta skeptikerna till Nya testamentets text: "Centrala kristna läror påverkas inte av de textvariationer som finns i de nytestamentliga manuskripten" (Bart Ehrman).

- **Ett perspektiv:** "I Guds försyn har vi det [kanske] bättre utan originalet, för vi skulle med största sannolikhet ha dyrkat dem istället för att fokusera på vad manuskripten faktiskt säger" (D.A. Carson).

-- Hack 9 --

HUR SKA VI SE PÅ KAPITELINDELNINGEN I BIBELN?

Det finns ingen kapitelindelning i den ursprungliga texten. Den har tillkommit långt senare. Kapitlen (och verserna) brukas sägas tillhöra Bibelns ”paratext”. Kapitel och versindelning ger intryck av att Skriften kan läsas och studeras i fragment, men det var aldrig författarnas avsikt.

- **Vad är ett kapitel:** Ordet kapitel kommer från latinets *capitulum* som betyder ”litet huvud” och syftar på en större del av en skriven text. Det finns olika tidiga försök till indelningar. Men ingen av dessa har blivit allmänt accepterade.

- **När skapas kapitelindelningen:** Det var engelsmannen Stephen Langton (omkr 1150–1228) som skapade den kapitelindelning som vi använder oss av i dag. Han delade in den latinska texten (Vulgata) i sektioner. Dessa kom senare att överföras till den grekiska texten och bli den indelning vi brukar. Det fanns andra förslag, till exempel av Hugo de Sancto Caro, också från 1200-talet. Men hans version fick aldrig samma genomslag.

- **Andra indelningar:** Moderna biblar har ofta också en annan indelning som kallas perikoper, från grekiskans att ”skära av”. Perikop syftar på verser som bildar en sammanhängande enhet. Ofta sätts en rubrik över perikoperna som är i storlek mellan ett kapitel och en vers. Perikoper är inte på samma sätt standardiserade som kapitel och verser.

- **Kan vara bra:** Kapitel-, perikop- och versindelningarna är praktiska. De hjälper oss att hitta i bibeltexten och gör det enkelt att referera till olika bibelställen.

- **Utgör en risk:** Men de kan samtidigt utgöra en fara. ”Medan kapitel och verser kan vara betydelsefulla för att hjälpa oss att hitta i Bibeln kan de distrahera oss från att läsa texten som den var avsedd att läsas” (Mark Strauss). Vi kan frestas att tro att indelningen är biblisk och att vi kan rycka ut verser ur sitt sammanhang. Och lösryckta verser förlorar ofta sin naturliga innebörd.

- **Bibelns innehåll:** Hela Bibeln innehåller 1 189 kapitel, 929 kapitel i Gamla testamentet och 260 kapitel i Nya testamentet.

-- Hack 10 --

HUR SKA VI SE PÅ VERSINDELNINGEN I BIBELN?

Det finns heller ingen versindelning i den ursprungliga texten. Den har tillkommit långt senare.

- **Vad är en vers:** Ordet vers kommer från latinet *versus* som betyder ”vändning” och det syftar på en mindre del av texten.
- **När skapas versindelningen:** Det var fransmannen Robert Etienne (även kallad Stephanus, 1503–1559) som avdelade och numrerade verser inom varje kapitel. Hans indelning trycktes första gången 1551. Det är inte alltid som versindelningen stämmer med kapitelindelningen (till exempel Hagg 2:1 som bättre hör till kapitel 1 och kanske borde kallas Hagg 1:15).
- **Andra versindelningar:** Det finns andra tidigare indelningar både i kapitel, verser och på annat sätt. Den första kända versindelningen av Nya testamentet gjordes av Santi Pagnini (1470–1541) men den kom aldrig i allmänt bruk. Hans verser var betydligt längre än Etiennes.
- **Marginella skillnader:** Versindelningen skiljer sig något mellan engelska och svenska biblar. Särskilt gäller det versindelningen i Psaltaren där den svenska texten ofta räknar inledningsorden som en vers till skillnad från den engelska numreringen. Till exempel motsvaras Ps 3:2 i den svenska Bibeln av Ps 3:1 i den engelska, och 1 Sam 24:1 i den svenska Bibeln motsvaras av 1 Sam 23:29 i den engelska.
- **Verser saknas:** Ett antal versnummer saknas i moderna biblar. Orsaken är att senare textforskning visat att dessa verser inte tillhört den ursprungliga texten och de har därför lyfts ut. Man har valt att inte korrigera numreringen av de efterföljande verserna (vanligen är Matt 17:21, 18:11, 23:14, Mark 7:16, 9:44,46, 11:26, 15:28, Luk 17:36, 23:17, Joh 5:3b–4, Apg 8:37, 15:34, 24:7, 28:29, Rom 16:24 och 1 Joh 5:7–8 borttagna, dessutom är Mark 16:9–20 och Joh 7:53–8:11 ifrågasatta men ändå ofta inkluderade).
- **Bibelns innehåll:** Hela Bibeln innehåller 31 102 verser, 23 145 verser finns i Gamla testamentet och 7 957 verser i Nya testamentet. Ett kapitel har i genomsnitt 26 verser.

-- Hack 11 --

VAD SKA VI SÄGA OM APOKRYFERNA?

Hur ska en bibelläsare förhålla sig till den samling böcker som kallas apokryferna? Svenska biblar fram till 1812 innehöll Gamla testamentets apokryfer och i flera utgåvor av Bibel 2000 har några av dessa böcker återkommit. Ibland kallas böckerna för ”deuterokanoniska” (den andra kanon).

- **Gömda böcker:** Apokryf betyder ”dold” eller ”gömd”. Det refererar till en samling texter från perioden mellan Gamla och Nya testamentet.
- **Inte inspirerade:** Böckerna accepteras i kanon av katolska och ortodoxa kyrkan (i olika konstellationer), men inte av de protestantiska kyrkorna. ”Böckerna som... kallas apokryferna, är inte inspirerade av Gud och är därför inte en del av kanon. De har ingen auktoritet i Guds församling, och ska inte heller... brukas på något annat sätt än andra texter skrivna av människor” (Westminsterbekännelsen 1.3).
- **Under falskt namn:** För de flesta böckerna gäller att de är skrivna i en annan tid än de påstår, att de författare som nämns inte är de verkliga författarna, att berättelserna saknar historisk trovärdighet och att de ofta innehåller läror som måste ifrågasättas.

Fyra kategorier av apokryfer

- **Historisk litteratur (5):** Tobit, Judit, Tillägg till Ester, Första Mackabeerboken och Andra Mackabeerboken
- **Vishetslitteratur (2):** Salomos vishet och Jesus Syraks vishet
- **Profetisk litteratur (3):** Baruk, Jeremias brev och Tillägg till Daniel
- **Poetisk litteratur (1):** Manasses bön.

Ytterligare apokryfer: Det finns ytterligare böcker som kallas apokryfer. Vissa av dem inkluderas i några av de olika kanon som används inom andra kristna riktningar. **Exempel:** Tredje och Fjärde Mackabeerboken, Ps 151, Henok och Tredje och Fjärde Esra.

Apokryfer till Nya testamentet: Det finns också en samling texter till Nya testamentet som kallas apokryfer. Det är bland annat barndomsevangelier om Jesus och ytterligare påstådda brev av Paulus. Ingen av dessa skrifter tillhör Bibelns kanon.

-- Hack 12 --

NÅGRA ORD OM BIBELLÄSARENS ANSVAR

Att Bibeln är Guds ord är inte bara en bekännelse utan också något som uppfostrar läsaren till gensvar. Bibeln ger oss utmaningar om hur vi kan närma oss Skriften.

Vad har du för ansvar inför studiet av Guds ord?

- **Att längta:** Att drivas av en inre längtan att läsa och begrunda texten. ”Mina ögon längtar efter ditt ord” (Ps 119:82, jfr 119:40,123,131, Ps 42:2).
- **Att hålla sig till:** Att hålla sig till (hålla fast vid) ”lärans tillförlitliga ord” (Tit 1:9, jfr Ps 119:8, 1 Tim 3:9, Hebr 4:14). Att vara stabil och inte ”kastas hit och dit och dras med i varje vindkast i läran” (Ef 4:14–15).
- **Att tänka dag och natt:** Att ”begrunda hans ord både dag och natt” (Ps 1:2–3). Att ständigt tänka på och fundera över vad texten säger. ”Hela dagen begrundar jag [din undervisning]” (Ps 119:97).
- **Att vara öppen:** Att vara ”öppen” och ta ”emot ordet med stor vilighet” (Apg 17:11, jfr Kol 4:3).
- **Att se om det stämmer:** Att forska varje dag i Skrifterna för att ”se om det [som predikades] stämde” (Apg 17:11, jfr 1 Kor 2:14–15). Att låta sig beröras, men inte låta sig förföras.
- **Att vara sund och förnuftig:** Att visa omdöme ”på alla sätt” och inte lockas av de förkunnare som bara säger det som är populärt, det som ”kliar i öronen” (2 Tim 4:3–5).
- **Att pröva allt:** Att ”pröva allt” och bara behålla det som är gott (1 Tess 5:20–21). Ordet ”pröva” betyder ”undersöka” eller ”godkänna efter test”.
- **Att gömma:** Att så ta till sig Guds ord att jag bär det med mig i mitt inre, i hjärtat. ”Jag gömmer ditt ord i mitt hjärta för att jag inte ska synda mot dig” (Ps 119:11,15, jfr Amos 8:11).
- **Att vara en görare:** Att inte bara vara en ”hörare” av ordet, utan också vara ”görare”, att omsätta vad Skriften säger i praktisk handling (Jak 1:22–25, jfr Mark 4:11–12). ”Jag har vänt mitt hjärta till att följa dina stadgar för evigt” (Ps 119:112).
- **Att inte anpassa dig:** Att stå emot de värderingar som ”världen” [”denna tidsålders väsende”, 1917] talar om (Rom 12:2).